

مسئولیت‌های مدیران ورزشی و ایمنی اماکن و فضاهای ورزشی مدارس

دکتر میر محمد کاشف
email: mm.kashef@yahoo.com استادیار دانشگاه ارومیه

اسکندر حسین پور
دانشجوی کارشناسی ارشد تربیت‌بدنی، گرایش مدیریت ورزش، دانشگاه ارومیه

هر دو ضامن هستند. یا اگر ناجی غریق محلس را ترک کند و برود و در غیابش کسی در استخر خفه شود، این‌ها ضامن‌اند. یعنی حضور، مراقبت، توجه به توانایی‌ها، بررسی شرایط جوی، همه این‌ها برای یک معلم ورزش ضروری است. اگر در هوای بسیار گرم دانش‌آموزان را مجبور به انجام فعالیت ورزشی کنند و کسی دچار گرم‌زدگی شود و فوت کند، معلم ضامن است. در بعضی از ورزش‌ها که ما به آن‌ها ورزش‌های بسیار خطرناک می‌گوییم، مثل ژیمناستیک، مربی فقط باید یک ورزشکار را تحت مراقبت قرار دهد. حق ندارد که ده تا ورزشکار را هم‌زمان روی ده تا اسباب، مراقبت و کنترل کند. پس هر ورزش تابع شرایط و اوضاع و احوال مخصوص خودش است. همچنین مربیان موظفانند نظارت بر وسایل ورزشی داشته باشند؛ زیرا در مورد ایمنی وسایل ورزشی مسئولیت دارند.

دسته دوم مدیران، آن‌هایی هستند که با ورزشکار مواجه نیستند، بلکه مدیریت سخت‌افزاری ورزش را بر عهده دارند. مثل مدیر مدرسه یا ورزشگاه. او مربی نیست، ولی ملزم است به ایمنی تمامی اماکن و فضای ورزشی مدرسه یا ورزشگاه و تجهیزات آن توجه کند. باید بر سقف‌ها، برق، آب و همه تجهیزات نظیر: تیرک‌های هندبال و فوتبال، فضا و زمین‌بازی و ... نظارت کامل داشته باشد و فضای مدرسه را محیطی امن و سالم، برای فعالیت‌های ورزشی نگه دارد. مثلاً اگر در زمین‌بازی چاله خطرناک می‌بیند و یا میله‌های والیبال و ... معیوب هستند و آن را تعمیر نکند و خطری متوجه دانش‌آموز و هر کس دیگری شود، به علت خودداری از انجام وظیفه،

کلیدواژه‌ها: ایمنی، مراقبت، فضای ورزشی، حفاظت نظارت، خطر، بازدید.

تعریف ایمنی

ایمنی: راه‌های پیش‌گیری از حوادث و روش‌های مقابله با خطر در شرایط عادی و موارد اضطراری، با استفاده از آموزش‌های لازم و ابزارها و وسایل مجهز به تجهیزات ضروری است.

عواملی که امکان دارد وضعیت ایمنی فضاهای ورزشی مدارس را به خطر اندازد بی‌شمارند. در این مقاله سعی شده است وظایف مدیران مدارس و دبیران ورزش در این ارتباط، گوشزد شود.

مدیران دو گروه هستند. یک عده مدیران فنی مثل: مربیان، سرمربی‌ها، و معلمان ورزش که نظارت مستقیم بر فعالیت‌های ورزشکار دارند. این افراد بر حسب شرایط ذهنی، جسمی و مهارت‌های ورزشکار و نوع ورزش، وظایف خاصی دارند و به طور کلی موظفانند قبل از شروع ورزش، از سلامتی کامل ورزشکار مطمئن شوند و تناسب بین میزان فعالیت و توانایی آنان را تنظیم کنند و در فعالیت ورزشی، حضور مستمر داشته باشند. آن‌ها علاوه بر حضور مستمر، باید با مراقبت کافی، از خطرات جلوگیری نمایند. هم‌چنین کمک‌های اولیه را بدانند و به هنگام ضرورت آن‌ها را اعمال کنند. در واقع مربی ورزش، مسئول حفاظت از تمامیت جسمانی، روانی و حیثیتی ورزشکار است.

فرض کنید اگر داور ببیند بازیکنی فن خطا اعمال می‌کند و از اعلام خطا خودداری کند و فن اجرا شود، هم ورزشکار و هم داور

از نظر حقوقی، مدیران مدارس در گروه دوم مدیران ورزشی که موسوم به مدیران اداری هستند، قرار می‌گیرند. این گروه کسانی هستند که بر فعالیت‌های ورزشی نظارت فنی ندارند ولی بلافاصله پس از گروه مدیران فنی (مربیان فنی و مدیران اداری) هر دو گروه بر حسب جایگاه خود و در قبال حوادث ورزشی مسئولیت قانونی دارند و قصور در هر یک از این وظایف منجر به تحقق مسئولیت قانونی خواهد شد.

مهم‌ترین و اولی‌ترین وظیفه مدیران مدارس، مراقبت از تمامیت جسمانی، روانی و حیثیتی دانش‌آموزان است که زیر نظر آنان در مدرسه به فعالیت‌های ورزشی و تحصیلی می‌پردازند. لذا بدین

مهم‌ترین و اولی‌ترین وظیفه مدیران مدارس، مراقبت از تمامیت جسمانی، روانی و حیثیتی دانش‌آموزان است که زیر نظر آنان در مدرسه به فعالیت‌های ورزشی و تحصیلی می‌پردازند

ضامن است. تجهیزات را باید به طور مرتب بازدید کند و در رفع اشکال آن‌ها بکوشد. فضای ورزشی مدرسه را از لحاظ اخلاقی برای کودکان سلامت نگه دارد. بر کار دبیران و مربیان ورزش نظارت کامل داشته باشد. در واقع فضای ورزشی مدارس محیطی است که والدین فرزندان خودشان را با اطمینان خاطر به دست مربی ورزش می‌سپارند و معلم ورزش امین مردم است، والدین امانتگذار هستند و تا حضور کودکان در باشگاه، مربیان جانشین والدین‌اند و وظایف آن‌ها را بر عهده دارند.

ورزش از خطرناک‌ترین فعالیت‌های اجتماعی است و بسیاری از حوادث آن غیر قابل جلوگیری است، ولی بخشی از حوادث آن ناشی از نقص وسایل ورزشی است. اگر حادثه، ناشی از وسایلی مثل بارفیکس، وزنه، دوچرخه و ... باشد، هم سازنده و هم فروشنده مسئول‌اند. در عین حال خریدار هم اگر مدیر ورزشی یا معلم ورزش باشد و با اطلاع از این اشکالات، به خاطر صرفه‌جویی، وسیله غیر مرغوب بخرد و مثلاً به خاطر شکستن میله بارفیکس، ورزشکار سقوط و فوت کند، همه این افراد بر حسب مورد، باید ضامن و پاسخگو باشند. وسایل ورزشی باید مطابق استانداردهای علمی فروخته شود و شرایط استفاده از آن به طور کامل به مصرف‌کننده ابلاغ شود. مثلاً در بروشورهایی اعلام کنند که حداکثر وزنی که این میله بارفیکس تحمل می‌کند، یک صد کیلوگرم است که افراد سنگین‌تر از آن استفاده نکنند.

منظور توجه مدیران به موارد زیر معطوف می‌شود:
۱. بازدید زمان‌بندی شده از ساعات ورزش مدارس را در صدر وظایف خود قرار دهید.

۱. برطرف کردن اشکالات و معایب در وسایل و تجهیزات و

وظایف و مسئولیت‌های حقوقی مدیران مدارس

دروازه‌های هندبال یا فوتبال به نحوی در زمین ثابت شوند که به فرض آویزان شدن دانش‌آموزان، خطر واژگونی آن‌ها وجود نداشته باشد

۱۷. دروازه‌های هندبال یا فوتبال به نحوی در زمین ثابت شوند که به فرض آویزان شدن دانش‌آموزان، خطر واژگونی آن‌ها وجود نداشته باشد.

۱۸. در زمان برگزاری مسابقات ورزشی در مدارس، در ایام مختلف اخذ رضایت‌نامه از اولیا ضروری است.

۱۹. در صورت وقوع حادثه برای دانش‌آموزان، اقدامات لازم قانونی نظیر انجام کمک‌های اولیه، تماس با خانواده مصدوم، رساندن مصدوم به مراکز درمانی و ... در اسرع وقت انجام گیرد.

۲۰. تهیه و تنظیم فرم گزارش حادثه در مواقعی که حادثه‌ای در مدرسه اتفاق افتاده است، به صورتی که گزارش در دو نسخه تهیه شود و یک نسخه به اداره آموزش و پرورش ارسال و یک نسخه به منظور بایگانی در مدرسه نگهداری شود.

۲۱. تهیه و تکمیل فرم استشهاده و استعمال از حاضران در محل سانه برای دفاع در مراجع قضایی توصیه می‌شود.

نکات ایمنی لازم برای توجه مربیان تربیت‌بدنی

۱. معلم باید توانایی‌ها و کارایی لازم را برای اداره با کفایت کلاس خود داشته باشد.

۲. معلم ورزش باید در تمامی فعالیت‌های ورزشی حضور دائمی داشته باشد.

۳. فعالیت‌های ورزشی باید متناسب با ظرفیت و اندازه کلاس باشد.

۴. آزمایش‌های سلامتی برای تشخیص صحت بدنی دانش‌آموز برای شرکت در فعالیت‌های ورزشی انجام گرفته باشد.

۵. علائم هشدار دهنده ایمنی باید روی وسایل نصب شده باشد.

۶. لوازم محافظت‌کننده مثل تشک‌ها و هر گونه مانع در فضای ورزشی، باید پس از اتمام کلاس در جای مناسب قرار گیرد.

۷. روش‌های صحیح استفاده از وسایل ورزشی آموزش داده شود.

۸. ساختمان‌ها و سایر اماکن مورد استفاده، باید به‌طور همیشگی و دائم از نظر ایمنی و موانع، کنترل شوند (مثل: کاشی‌های لق، حفاظ‌های شکسته، شیشه‌های ترک خورده، همسطح کردن موزاییک‌ها برای جلوگیری از سر خوردن).

۹. نواقص موجود در هنگام زنگ ورزش باید به مسئولین گزارش شود و پیش‌گیری‌های احتیاطی لازم انجام گیرد.

۱۰. در برنامه‌ریزی بازی‌ها و سایر محیط‌های ورزشی، موارد ذیل باید رعایت شوند:

الف. فضا باید به اندازه کافی برای همه مسابقات و بازی‌ها وجود داشته باشد.

ب. موقعی که بازی‌های توبی انجام می‌شود، به گونه‌ای تدبیر شود تا برخوردها به حداقل برسد.

منابع

۱. مدیریت اماکن و فضاهای ورزشی، دکتر میر محمد کاشف.

۲. حقوق ورزشی، دکتر حسین آقایی.

۳. برنامه‌ریزی و مدیریت اماکن ورزشی، سید احمد مظفری.

۴. مدیریت سازمان‌های ورزشی، دکتر مهرداد محرم‌زاده.

زمین‌های ورزشی هر چند جزئی باشد، اگر از وقوع سانحه جلوگیری می‌کند، نادیده گرفته نشود.

۳. اگر مدرسه مجاور منازل و یا اماکن دیگر قرار دارد، استفاده از تورهای فلزی برای جلوگیری از خارج شدن توپ از مدرسه، یک الزام حقوقی است.

۴. نصب حفاظ برای پنجره‌ای که رو به فضای ورزشی مدرسه باز می‌شود، از ضروریات است، زیرا امکان برخورد توپ با شیشه‌ها و فرو ریختن آن بر سر و صورت دانش‌آموزان وجود دارد.

۵. از تعبیه و نصب وسایل خطرناک در اطراف زمین‌های ورزشی به شدت جلوگیری کنید.

۶. از خرید و نصب اسباب، لوازم و تجهیزات نامرغوب غیر استاندارد خودداری کنید.

۷. امکانات لازم برای کمک‌های اولیه باید همیشه کامل و در دسترس باشد.

۸. درج و نصب شماره تلفن‌های ضروری نظیر: اورژانس، بیمارستان یا درمانگاه نزدیک مدرسه، آتش‌نشانی، حوادث آب، برق، گاز و تاکسی تلفنی و ... در دفتر آموزشگاه از ضروریات است.

۹. از تردد افراد مشکوک در مدرسه به ویژه در زمان فعالیت‌های ورزشی دانش‌آموزان باید به شدت جلوگیری شود.

۱۰. طراحی زمین‌های ورزشی باید طوری انجام شود که حریم آن‌ها در نظر گرفته شود و بیشترین بهره را از فضای حیاط بتوان برد.

۱۱. نسبت به ترمیم وسایل ورزشی و خط‌کشی زمین‌های ورزشی، قبل از بازگشایی مدرسه و در شهریور ماه اقدام شود.

۱۲. همکاری لازم را با آموزگاران و دبیران تربیت‌بدنی داشته باشید.

۱۳. با دبیران تربیت‌بدنی که گاهی ممکن است بی‌دلیل به دفتر آموزشگاه مراجعه نمایند و کلاس خود را ترک نمایند، برخورد قانونی شود.

۱۴. در زمانی که دبیر تربیت‌بدنی آموزشگاه برای مسابقات ورزشی و یا به نحو دیگر ناچار است کلاس خود را ترک کند، فعالیت ورزشی باید تعطیل شود یا این که یک فرد واجد صلاحیت به جای او انجام وظیفه کند.

۱۵. محل مناسبی برای تعویض لباس دبیر تربیت‌بدنی و دانش‌آموزان به صورت مجزا در نظر گرفته شود.

۱۶. حتی المقدور وسایل دانش‌آموزان در محلی مخصوص نگهداری شود و قبل از اتمام فعالیت اجازه ورود به رختکن دانش‌آموز داده نشود.